

- Україні: теоретичні та прикладні проблеми: монографія. Харків «Гімназія», 2003. 352 с.
6. Попович В. М. Економіко-кримінологічна детінізація економіки. Ірпінь: Академія Державної податкової служби України. 2001. 524 с.
7. Стрельцов Є. Л. Економічні злочини: внутрідержавні та міжнародні аспекти. *Економічні злочини: попередження і боротьба з ними: міжвідомчий науковий збірник*. Київ. 2011. Т. 25. 476 с.
8. Базярук І. М. Кримінологічна характеристика та запобігання контрабанді в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів. 2013. 18 с.
9. Вербенський М. Г. Транснаціональна злочинність: кримінологічна характеристика та шляхи запобігання: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Дніпропетровськ, 2010. 503 с.
10. Міняйло Н. Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ. 2012. 20 с.
11. Сорока С.О. Контрабанда наркотичних засобів: проблеми протидії: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Львів. 2010. 22 с.
12. Додін Є. В. Митна злочинність: поняття та структура. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 57.С. 365 -366. URL: <http://www.apdp.in.ua/v57/55.pdf>

Максим ІГНАТЕНКО,
аспірант кафедри конституційного,
міжнародного права та публічно-
правових дисциплін
Київського університету
інтелектуальної власності та права
Національного університету
«Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИБОРУ ВИДУ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО АРЕШТУ МАЙНА ПЛАТНИКА ПОДАТКІВ

Конституція України встановлює, що кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку та розмірах, встановлених законом [1].

Вичерпний перелік податків і зборів, платників податків, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю визначаються Податковим кодексом України.

Держава в особі контролюючих органів повинна мати ефективний інструментарій реагування на неправомірні дії платників податків.

Одним із способів забезпечення виконання платником податків його обов'язків, визначених законом, є застосування адміністративного арешту майна.

Гінда О. М. здійснює класифікацію адміністративного арешту за декількома критеріями: 1) за ступенем обмеження правомочностей власника

(повний та умовний); 2) за об'єктом на який накладається арешт (майна та грошових коштів); 3) за сутністю обставин за наявності яких накладається адміністративний арешт: а) адміністративний арешт майна, пов'язаний з наявністю у платника податків податкового боргу; б) адміністративний арешт майна, не пов'язаний з наявністю у платника податків податкового боргу [2, с. 94].

Законодавець в пункті 94.5 статті 94 Податкового кодексу України виділяє повний та умовний адміністративний арешт майна платника податків [3].

Повним арештом майна визнається заборона платнику податків на реалізацію прав розпорядження або користування його майном. У цьому випадку ризик, пов'язаний із втратою функціональних чи споживчих якостей такого майна, покладається на орган, який прийняв рішення про таку заборону.

Умовним арештом майна визнається обмеження платника податків щодо реалізації прав власності на таке майно, який полягає в обов'язковому попередньому отриманні дозволу керівника (його заступника або уповноваженої особи) контролюючого органу на здійснення платником податків будь-якої операції з таким майном. Зазначений дозвіл може бути виданий керівником (його заступником або уповноваженою особою) контролюючого органу, якщо за висновком податкового керуючого здійснення платником податків окремої операції не призведе до збільшення його податкового боргу або до зменшення ймовірності його погашення.

Незважаючи на те, що законодавець безпосередньо не виділяє як види адміністративний арешт майна та арешт коштів на рахунках платника податків, таку класифікацію можна здійснити виходячи із системного тлумачення норм Податкового кодексу України.

Відповідно до пункту 94.4 статті 94 Податкового кодексу України адміністративний арешт може бути накладено контролюючим органом на будь-яке майно платника податків, крім майна, на яке не може бути звернено стягнення відповідно до закону, та коштів на рахунку платника податків [3].

Зокрема арешт коштів на рахунку платника податків відповідно до абзацу другого підпункту 94.6.2 пункту 94.6 статті 94 Податкового кодексу України здійснюється виключно на підставі рішення суду шляхом звернення контролюючого органу до суду.

Підстави для застосування як адміністративного арешту майна, так і арешту коштів на рахунках платника податків, є універсальними та визначені пунктом 94.2 статті 94 Податкового кодексу України. Обидва види арешту застосовуються з однакових підстав і розрізняються лише процедурою застосування – або за рішенням керівника податкового органу (щодо майна, відмінного від коштів), або за рішенням суду (арешт коштів).

Відтак слід констатувати, що передбачені пунктом 94.2 статті 94 Податкового кодексу України підстави застосування адміністративного арешту є загальними як для повного та умовного арешту майна, так і для арешту коштів на рахунках платника податків. При цьому, застосування

зазначених видів адміністративного арешту визначає різний обсяг право обмежень платника податків, відмінним є і порядок та строки їх застосування. Розгляд заяви про підтвердження адміністративного арешту (повного або умовного) майна платника податків може відбуватися в спрощеному порядку згідно із ст. 283 КАС України у скорочені строки, в той час як арешт коштів платника податків може здійснюватися лише в порядку позовного провадження шляхом подання позовної заяви.

Як правильно зауважив Сліденко А. В., інтерес платника податків полягає у першочерговості застосування умовного арешту майна перед повним арештом [4, с. 94]. Однак вибір виду застосування адміністративного арешту не залежить від волевиявлення платника податків, це рішення приймає податковий орган виключно на власний розсуд. Суд не тільки не вправі замінити один вид арешту на інший, а і фактично позбавлений можливості перевірити обґрунтованість вибору податковим органом конкретного виду арешту, оскільки, як зазначалося вище, підстави для їх застосування є однаковими, а критерії вибору того чи іншого виду арешту у законодавстві відсутні. Свого часу ще Вищий адміністративний суд України у листі № 149/11/13-11 від 02 лютого 2011 року «Про особливості провадження у справах за зверненнями органів державної податкової служби» зазначав, що суди не мають право підміняти собою компетентний орган, уповноважений визначати вид адміністративного арешту, і приймати рішення щодо заміни одного виду арешту на інший [5].

Цілком погоджуємося із думкою Беспалової А. О. щодо обов'язку законодавця застосувати спеціальне регулювання накладення повного та умовного адміністративного арешту із зазначенням чітких критеріїв та строків окремого виду адміністративного арешту [6, с. 348]. Вважаємо, що це повинно стосуватися і арешту коштів на рахунок платника податків.

Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду (постанова від 23.03.2023, справа № 816/1305/16) зазначив, що адміністративний арешт не є ані способом притягнення платника податків до відповідальності, ані способом вчинення контролюючим органом дій, направлених на реалізацію арештованого майна [7].

Відтак критерії вибору конкретного виду адміністративного арешту повинні співвідноситися з метою його застосування, з урахуванням забезпечення мінімального обсягу право обмежень для платника податків. Зазначені критерії мають бути визначені законодавцем, що сприятиме недопущенню свавілля з боку контролюючого органу та забезпеченню виконання платником податків його обов'язків, передбачених законом.

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

2. Гінда О. М. Провадження за зверненням податкових органів в адміністративному судочинстві : дис. д-ра філос. : 081 Право. Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів. 2023. 267 с.

3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755 - VI. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

4. Сліденко А. В. До проблеми визначення законних інтересів платників податків під час застосування заходів податкового примусу. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Сер. : Юридичні науки. 2018. Т. 29 (68), № 3. С. 90–96.

5. Лист Вищого адміністративного суду України «Про особливості провадження у справах за зверненнями органів державної податкової служби» від 02.02.2011 № 149/11/13-11. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149760-11#Text>.

6. Беспалова А. О. Адміністративний арешт майна як винятковий спосіб забезпечення виконання податкового обов'язку. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. № 72. С. 344-350.

7. Постанова Верховного Суду від 23.03.2023 у справі № 816/1305/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109759322>.

Богдан КИРИЛЕНКО,
аспірант кафедри цивільно-правових
дисциплін і трудового права
імені професора О. І. Процевського
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди,

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ СВОБОДИ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Змістом конституційно – правової свободи людини є Конституція України та конституційне законодавство, конституційна правосвідомість, конституційний правопорядок, спрямований на обмеження публічної влади на користь громадянського суспільства, прав і свобод людини.

Український конституціоналізм спирається на універсальні принципи європейського конституціоналізму, що базується на принципах, вироблених людством впродовж всієї своєї історії і які стали своєрідними стандартами демократичної держави.

Згідно Лісабонського договору (Консолідованої версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу) основоположними цінностями Європейського Союзу визнаються повага людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права та повага прав людини, включаючи повагу до прав меншин. Ці «європейські цінності» і визначають принципи європейського конституціоналізму[2, ст. 2].

При цьому слід відзначити, що Конституція України містить положення,